

NYNORSKMODELL

Holmlia skole, Oslo kommune

Del 1: Om modellen

Modellen bygger på Kunnskapsløftet, spesielt læreplanen i norsk

Relevante kompetansemål i læreplanen i norsk etter 10. trinn:

Elevene skal kunne:

- lese og skrive tekster i ulike sjangre, både skjønnlitterære og sakprega på bokmål og nynorsk: artikkel, diskusjonsinnlegg, formelt brev, novelle, fortelling, dikt, dramatekst og kåseri
- uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk
- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske skriftspråk og gjøre rede for språkdebatt og språklig variasjon i Norge i dag
- gjøre rede for noen kjennetegn ved hovedgrupper av norske talemål

Sentrale trekk ved nynorskmodellen på Holmlia skole:

- Nynorskmodellen har som overordnet mål å integrere nynorskopplæringa som en naturlig del av norskfaget.
- Nynorskopplæringa skal ta til høsten på 8. trinn
- Lærerne velger om de vil gi elevene vurdering i nynorsk til jul på 8. trinn (formelle ferdigheter, innsats, pedagogisk karakter)
- Elevene skal ha vurdering til sommeren på 8. trinn (formelle ferdigheter og tekstproduksjon)
- Det skal være en kartleggingstest i høstterminen på 9. trinn
- Elevene skal bli trygge i formverket på 8. og 9. trinn
- Ett av tiltakene er at flere klasser bruker læreverk på nynorsk i et annet fag enn norsk
- Nynorsk skal brukes som undervisningsspråk i deler av norskfaget (sjangrer, litteraturhistorie, språkhistorie).
- Elevene bruker nynorsk som arbeidsspråk
- Elevene skriver nynorske tekster jevnlig slik at grunnlaget for vurdering blir godt og bredt
- I en del klasser er nynorskopplæringa tverrfaglig: Norsk, KRL og musikk

Del 2: Lokal plan 8.–10. trinn

Lokale læreplanmål og faglig innhold med utgangspunkt i kompetansemålene etter 10. trinn i L06.

8. trinn

Etter 8. trinn skal elevene kunne:

- det viktigste i formverket
- særtrekk ved nynorsk skrivemåte
- skrive korttekster i ulike sjangrer
- lese og forstå nynorske tekster
- forklare bakgrunnen for at vi har to norske skriftspråk

Innhold på 8. trinn:

Språkhistorie 1300–1800-tallet

Grunnleggende kunnskap om formverket:

- lære å bøye substantiv
- lære å gradbøye adjektiv
- lære å bøye noen verbgrupper (a-verb, e-verb, telje-verb, kortverb og noen vanlige, sterke verb)
- personlig pronomen
- lære å bruke ordbok

Lese tekster i ulike sjangrer (skjønnlitterære og sakprosa) – elevene leser en nynorsk roman

Skrive tekster innenfor noen av sjangrene under:

- fortelling
- bokmelding
- leserbrev
- intervju
- tegneserie
- personlig brev
- dagbok
- andre korttekster som: melding, vitser, gåter, replikker, oppskrifter, skildringer.. .

Metodiske tips:

Holmlia skole har eget ”nynorskrom” på Fronter. Her blir forslag til undervisningsopplegg og tekster lagt ut.

Innlæring av formverk og rettskriving må være jevnlig, systematisk, leken og morsom.

Eksempel på aktiviteter:

- Lage regelbok (nynorsk grammatikkbok og ordsamlingsbok)
- Konkurranser (formverket)
- Utfyllingsoppgaver
- Kryssord
- Diktater
- Gloseprøver
- Lære utenat

- Prøver med delt vurdering (grammatikkdel og tekstskaping)
- Oversette bokmålstekster til nynorsk
- Undervisningsspråket veksler mellom bokmål og nynorsk i ulike emner

Tekstbase 8. trinn

Forslag til lesing på 8. trinn:

Skjønnlitteratur:

- lyrikk/sanger
- noveller
- roman (lettelesebok, for eksempel *Liv*)

Sakprosa:

- nynorske aviser

(Skolen har egen tekstbase. Se også: <http://www.nynorsksenteret.no/index.php?ID=13346>)

9. trinn

I begynnelsen av 9. trinn skal elevene gjennomføre en prøve som skal kartlegge kunnskapene fra 8. trinn.

Etter 9. trinn skal elevene kunne:

- nynorsk rettskriving
- skrive lengre tekster på nynorsk (sakprosa og skjønnlitterære tekster).
- bruke et nyansert ordforråd
- bruke et variert språk
- lese og forstå nynorske tekster
- forklare bakgrunnen for at vi har to norske skriftspråk

Innhold på 9. trinn:

Språkhistorie 1800–1945

Arbeide videre med nynorsk rettskriving

Les tekster i ulike sjangrer (skjønnlitterære og sakprosa), blant annet en roman

Skrive tekster innenfor noen av disse sjangrene:

- novelle
- lyrikk
- artikkel
- rapport

- kåseri
- formelt brev
- søknad

Metodiske tips:

- Undervisningsspråket og arbeidsspråket veksler mellom bokmål og nynorsk i ulike norskfaglige emner
- Oversette bokmålstekster til nynorsk
- Aktiv bruk av retteprogram på nynorsk
- Utvide regelboka
- Utfyllingsoppgaver
- Prøver i formverket
- Øke lesemengde (Klassen eller grupper på fem leser samme roman på nynorsk)
- Forfatterbesøk, gjerne nynorskforfatter
- Mappevurdering - styrke språkkompetansen når det gjelder sidemålet.
- Systematisk retting/læring av språkfeil som går igjen
- Forklare regler for hverandre
- Lese korrektur for hverandre

Tekstbase 9. trinn

Forslag til lesing på 9. trinn: Se egen tekstbase på Fronter

10. trinn

Etter 10. trinn skal elevene kunne:

- lese og skrive tekster i ulike sjangere, både skjønnlitterære og saks preget på bokmål og nynorsk: artikkel, diskusjonsinnlegg, formelt brev, novelle, fortelling, dikt, dramatekst og kåseri
- uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk
- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske skriftspråk og gjøre rede for språkdebatt og språklig variasjon i Norge i dag
- gjøre rede for noen kjennetegn ved hovedgrupper av norske talemål

Innhold på 10. trinn:

- språkhistorie etter 1945 og språksituasjonen i dag
- dialektlære
- videreutvikle nynorsk skrivemåte
- utvide ordforrådet
- skrive tekster innenfor noen av disse sjangrene:
  - filmmanus
  - ulike avissjangre

- fordypningsoppgave
- litterær analyse
- drøftingsoppgaver

Metodiske tips:

- veksle mellom bokmål og nynorsk som undervisningspråk
- mappevurdering
- individuell lesing av nynorske samtidsromaner (gjerne oversatt litteratur)
- lese drama av moderne forfattere (for eksempel Jon Fosse)
- teaterbesøk (Det Norske Teatret)
- skrive teatermelding
- musikal (For eksempel *Grammatikk og kjærleik*)
- sanger og viser
- ferdigstille grammatikkbok
- oversette bokmålstekster til nynorsk
- utfyllingsoppgaver
- repetisjonsprøver i formverket
- lærebok på nynorsk i et annet fag enn norsk

Tekstbase 10. trinn

Forslag til lesing på 10. trinn: Se egen tekstbase på Fronter.

Del 3: Bruk av IKT og læreverk på nynorsk

Bruk av IKT

- Finner opplegg til bruk i skolen på nettet (Nynorsksenteret)
- Elever leverer tekster til *Magasinett.no*
- Bruker nynorske nettaviser
- Egen idébank på Fronter for lærerne (Undervisningsopplegg, metodiske tips, tekster med mer)
- Innlevering av elevarbeider på Fronter

Læreverk på nynorsk

Noen klasser bruker læreverk i KRL på nynorsk (*Under same himmel*, Cappelen).

Undervisningspråket er nynorsk (tavle, oppgaver, prøver, lysark), og elevene blir oppfordret til å bruke nynorsk som skriftspråk i faget.

Vi legger vekt på

- fagkunnskap
- møte med nynorsk som moderne bruksspråk
- ordkunnskap og begrepslæring - elevene lager ”ordbank” der vanskelige ord blir forklart

- særtrekk ved nynorsk skrivemåte og bøyningsformer

Arbeidsmåter:

- lage spørsmål
- lage faktasetninger
- lage sammendrag
- lage særoppgaver
- lage intervju (for eksempel med Jesus, Paulus, Moses ...) lage leserinnlegg/diskusjonsinnlegg
- lage nyhetsreportasje
- lage temaartikkel
- lage kåseri
- lage bildeanalyse
- lage sammensatte tekster (plakater, brosjyrer)

Eksterne ressurser i nynorskopplæringa

- Senter for nynorsk i opplæringa, Volda
- Holmlia bibliotek
- Den Norske Samlaget
- Det Norske Teatret
- Norsk Forfattersentrum
- Norsk Språkråd
- IKT-ressurser (lesing og skriving)

Del 4: Fritak for opplæring og/eller vurdering i skriftlig sidemål

Nynorskmodellen legger opp til inkluderende norskopplæring. Det betyr blant annet at alle elever som ikke er fritatt for opplæring i skriftlig sidemål etter lovverket, får slik opplæring.

Fritak for opplæring og vurdering i skriftlig nynorsk:

Minoritetsspråklige elever som følger ”Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter” er fritatt for skriftlig sidemålsopplæring. Opplæring i nynorsk for elever som går over til vanlig læreplan i norsk i løpet av ungdomsskolen, må vurderes og tilpasses individuelt.

Lovverket sier:

§ 2.8 i Opplæringslova:

Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen.

Opplæring, men fritak for vurdering med karakter:

Elever med individuell opplæringsplan kan få vurdering med eller uten karakter i samsvar med ønske fra foresatte.

Lovverket sier:

§ 3.6 Fritak frå vurdering med karakter

Når eleven får opplæring etter ein individuell opplæringsplan, avgjer foreldra eller dei føresette om eleven skal ha vurdering med eller utan karakter.

Valretten gjeld berre i fag der eleven har opplæring etter slik plan.

I fag der det blir gitt både skriftleg og munnleg karakter, kan foreldra eller dei føresette til ein elev med individuell opplæringsplan i faget også velje om eleven skal ha berre munnleg eller skriftleg karakter i faget. Dei som vel karakter i norsk skriftleg, kan da velje karakter i den eine eller begge målformene. Skoleeigaren skal sørge for at eleven og foreldra eller dei føresette får nødvendig rettleiing om kva val av vurdering utan karakter inneber for vurderinga av eleven.

Elever med et annet morsmål enn norsk har rett til fritak for vurdering med karakter i nynorsk.

Elevar som etter § 1-11 er unnatekne frå kravet om opplæring i norsk sidemål, er også unnatekne frå kravet om vurdering. Også andre elevar med anna morsmål enn norsk, samisk, finsk og teiknspråk, har i alle høve rett til fritak frå vurdering i norsk sidemål. Fritak for vurdering med karakter for elever med et annet morsmål enn norsk, bestemmes etter at karakterer er satt i vårsemesteret 9. trinn eller høsten 10. trinn.